

Рис. 1. Модель формування фінансових результатів

Таким чином, облік фінансових результатів в аграрних підприємствах має свої особливості і його формування в

кожному господарстві залежить від виробничої структури та правильності організації облікової політики.

Петруня Н.В., к. е. н., доцент
Одеський державний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ

Підвищення віддачі від інвестицій – умова стабільного росту і розширення будь-якого виноробного підприємства. Вирішення цього завдання вимагає від економічної науки розробки відповідної методології визначення ефективності інвестицій і, за допомогою цього, обґрунтування пропозицій по підвищенню віддачі від них і скороченню строку окупності в цілому по виноробній галузі АПК, у розрізі окремих підприємств, їх підгалузей, об'єктів і напрямків інвестицій.

Однак, методи визначення ефективності інвестицій у виноробній галузі на нинішній момент не досить чітко розроблені. По-перше, більшість вчених пропонує методи оцінки лише економічної ефективності інвестицій [1; 2; 4]. Але ж, здійснені вкладення можуть нам дати не лише економічний, але й екологічний та соціальний ефект. Так, саме про економічний ефект (прибуток) та про соціальний ефект йдеться в Законі України “Про інвестиційну діяльність” [3].

По-друге, розглядаються лише завдання оцінки ефективності інвестиційних проектів, окремих видів фінансових інвестицій, але в жодній запропонованій методиці не наведена оцінка ефективності сукупних інвестицій підприємства, або, іншими словами, процесу інвестування в цілому.

Виходячи з викладеного вище, постає завдання оцінки річного ефекту інвестування. Але для цього ми повинні визначитися із річною сумою всіх видів інвестицій по підприємству. Проте, ні в статистичній, ні в бухгалтерській звітності дана сума не вказується. Оскільки аналіз ефективності інвестиційного процесу може проводитися за період до і після 2000 року, доцільно визначити методіку оцінки суми сукупних інвестицій підприємств за вказаний період відповідно до вимог нових П(С)БО щодо ведення фінансової звітності. У цьому відношенні слід зауважити, що існуюча система бухгалтерської і фінансової звітності має значні відмінності у періоди до і після 2000 року. І це стосується не тільки річної суми сукупних інвестицій

підприємств, а й сум приросту валової продукції, виручки від реалізації, валового і чистого прибутку.

Отже, в період до 2000 року суму сукупних інвестицій ми пропонуємо визначити за даними "Звіту про фінансово-майновий стан" (форма № 3 фінансової звітності) за формулою:

$$I_{\text{заг}} = I_{\text{оз}} + I_{\text{на}} + I_{\text{оа}} + I_{\text{фв}} + I_{\text{ін}}, \quad (1)$$

де $I_{\text{заг}}$ - сукупна сума інвестицій по виноробному підприємству за рік;

$I_{\text{оз}}$ - інвестиції у основні засоби за рік;

$I_{\text{на}}$ - інвестиції у придбання нематеріальних активів;

$I_{\text{оа}}$ - інвестиції у приріст матеріальних оборотних активів;

$I_{\text{фв}}$ - інвестиції у фінансові вкладення;

$I_{\text{ін}}$ - іноземні інвестиції.

Інвестиції у основні засоби визначаються за довідкою 4 (форма № 3) "Наявність та рух основних засобів" як сума кодів 430 "Основні засоби" та 450 "Незавершене будівництво" по графі 4 "Надійшло (введено) за рік".

Інвестиції у придбання нематеріальних активів визначається за довідкою 5 (форма № 3) "Наявність та рух нематеріальних активів" як сума кодів 500 "Права на винаходи та інші подібні об'єкти промислової та інтелектуальної власності", 520 "Програмні продукти", 530 "Права на місце на біржі", 535 "Знаки на товари і послуги, гудвіли, ноу-хау" та 540 "Інші" по графі 4 "Надійшло за рік".

Інвестиції у приріст матеріальних оборотних активів можна визначити за довідкою 7 (форма №3) "Переоцінка товарно-матеріальних цінностей і товарів" як сума по рядку 690 "Разом" графа 3.

Фінансові інвестиції у фінансові вкладення визначається за довідкою 6 (форма № 3) "Фінансові вкладення" як різниця на кінець і початок року за графами (4-3)+(6-5) суми кодів 550 "Внески до статутних фондів інших підприємств", 560 "Облігації та подібні до них цінні папери, 570 "Акції", 575 "Депозити" та 580 "Інші".

Іноземні інвестиції виділялись у окремий вид інвестицій. тому їх можна визначити як суму кодів 700 "Основні засоби", 710 "Нематеріальні активи", 720 "Іноземна валюта" та 730 "Інші" по графі 3 довідки в "Іноземні інвестиції" форми № 3.

За новими формами фінансової звітності, суму сукупних інвестицій підприємства пропонується визначати на основі використання Додатку до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів за рік"

(форма № 3). з цього випадку сума сукупних інвестицій буде складати, починаючи з 2000 р.:

$$I_{\text{заг}} = I_{\text{цмк}} + I_{\text{на}} + I_{\text{оа}} + I_{\text{ф}}, \quad (2)$$

де $I_{\text{заг}}$ - сукупна сума інвестицій по виноробному підприємству;

$I_{\text{цмк}}$ - інвестиції на придбання цілісних майнових комплексів;

$I_{\text{на}}$ - інвестиції у придбання необоротних активів;

$I_{\text{оа}}$ - інвестиції у приріст матеріальних оборотних активів;

$I_{\text{ф}}$ - придбання фінансових інвестицій.

Інвестиції на придбання цілісних майнових комплексів можна визначити як код 260 "Придбання майнових комплексів" графа 4 "Видаток".

V. Інвестиції у придбання необоротних активів визначаються як код 250 "Придбання необоротних активів" графа 4 "Видаток".

Інвестиції у приріст матеріальних оборотних активів визначаються як код 080 "Збільшення оборотних активів" графа 4 "Видаток".

I, нарешті, придбання фінансових інвестицій як код 240 "Придбання фінансових інвестицій" по графі 4 "Видаток".

Як бачимо, починаючи з 2000 р. сума сукупних інвестицій визначається значно простіше. Але, досить складно тут визначити форму інвестицій та їх структуру, які у попередній звітності були більш прозорими.

Отже, на основі методики що пропонується нами, можна розрахувати показники економічної ефективності і соціального ефекту інвестицій. Показники економічної ефективності інвестиційного процесу, запропоновані автором, включають:

1) капіталовіддача - приріст виробництва валової продукції на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.;

2) коефіцієнт оборотності інвестицій - приріст виручки від реалізації продукції з розрахунку на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.;

3) коефіцієнт валової рентабельності інвестицій - приріст валового прибутку з розрахунку на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.;

4) коефіцієнт рентабельності сукупних інвестицій - приріст чистого прибутку з розрахунку на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.

Що стосується показників соціального ефекту, то слід

відзначити, що деякі автори розглядають як певний соціальний аналіз показники не соціального ефекту, а соціальної ефективності [5]. Але поняття «ефективність» означає отримання в результаті певної діяльності максимального доходу на одиницю витрачених ресурсів. А соціальна діяльність підприємства, звичайно ж, хоч і дає стратегічний ефект, але чітко вираженого прибутку не приносить. Тобто, якщо розглядати такі інвестиції у соціальну сферу як збільшення рівня оплати праці, будівництво житлового фонду та об'єктів соціально-культурного призначення, спрямування коштів на благодійні цілі, то вони пов'язані не із прямим отриманням прибутку, а із підвищенням синергізму. Адже якщо розглядати такі форми інвестицій ізольовано від їх впливу на формування додаткового прибутку підприємства, то інвестиційної цінності вони не мають. Вони набувають такої цінності тоді, коли в комплексі впливають на формування прибутку за рахунок ефекту синергізму, який характеризує додаткові економічні переваги (в даному випадку – додатковий прибуток підприємства), що утворюються у процесі комплексного та взаємодоповнюючого використання окремих факторів виробництва, в тому числі і соціальних. Таким чином, збільшується сума гудвілу підприємства, підвищуючи його ринкову вартість, що і є головною метою інвестиційного процесу. Отже, доцільним буде сформулювати поняття «соціальний ефект інвестування», запропонувавши наступні показники:

- 1) приріст оплати праці працівників підприємства з розрахунку на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.;
- 2) приріст вартості об'єктів житлового фонду з розрахунку на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.;
- 3) приріст вартості об'єктів соціально-культурного призначення з розрахунку на 1 грн. сукупних інвестицій, грн.;
- 4) приріст обсягу коштів, спрямованих на благодійні цілі з розрахунку на 1 грн. сукупних інвестицій.

Визначення цих показників необхідне для проведення ретроспективного аналізу, який служить основою для стратегічного планування діяльності підприємств та для розробки і постановки мети господарської діяльності окремих підприємств, які прагнуть застосувати, не адаптивні, а середоутворюючі стратегії розвитку, що допоможе їм вижити у конкурентному середовищі.

Література

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. – Киев: «ИТЕМ», «Юнайтед Лондон Трейд Лимитед», 1995. –448с.

2. Гитман Л., Джонк М. Основы инвестирования. Пер. с англ. – М.: Дело, 1997. –980с.

3. Закон України «Про інвестиційну діяльність». // Відомості Верховної Ради України.-1991.-№47; 1998.-№31.

4. Идрисов А.Б., Каргышев С.В., Постников А.В. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций.-М.: НИД «Филин», 1997.-242с.

5. Савчук В.К. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. – К.: Урожай. –1993. –356с.

Примаченко О.Л., здобувач
Київський національний економічний університет

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ КАЛЬКУЛЯЦІЙНИХ РОЗРАХУНКІВ

Собівартість - один з основних показників роботи підприємства. Від правильності її обчислення багато в чому залежить обґрунтованість ряду найважливіших показників. Значення собівартості як вимірника витрат виробництва, необхідної бази ціноутворення та однієї з визначальних умов здійснення та належного функціонування будь-якого виробництва передбачає актуальність економічно обґрунтованого калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг). При цьому методика повинна бути нескладною і, разом з тим, забезпечувати достовірність показника.

Теорії калькулювання присвячені праці П.С.Безруких, В.Б.Івашкевича, П.А.Костюка, В.Г.Линника, Ю.Я.Литвина, В.Ф.Палія.

Для визначення собівартості будь-якої продукції, робіт чи послуг бухгалтеру-аналітику необхідна, перш за все, інформація про витрати і вихід продукції (виконані послуги). При визначенні собівартості виконаних робіт машинно-тракторного парку виникає проблема, оскільки діючий порядок обліку не забезпечує повної інформації по машинно-тракторному парку ні за витратами, ні за обсягом робіт.

У зв'язку з цим, для розрахунку собівартості 1 ум.ет.га витрати в цілому по машинно-тракторному парку визначаються розрахунково. Для цього необхідно до витрат, облікованих на рахунку 91 субрахунок «Утримання та експлуатація машинно-тракторного парку» додати суму оплати праці з нарахуваннями та вартість пального на виконаних сільськогосподарських роботах і